

Tikvice i zdjelice na kemijski način

U sedmome razredu osnovne škole učenici, među ostalim novim predmetima, dobivaju i kemiju. Usvajajući nastavne sadržaje kemije usvajaju i novo, kemijsko nazivlje. Kao u svakoj struci, i u kemiji postoje službeni nazivi, to jest nazivi koje je preporučljivo upotrebljavati, ali i nazivi kojima se stručnjaci koriste u neformalnijoj komunikaciji, to jest kad razgovaraju međusobno – žargonski nazivi. Neki su od tih naziva i oni koji se odnose na laboratorijsko posuđe. Tako će se tijekom nastave kemije učenici upoznati s nazivima i posudicama koje se zovu *Erlenmeyerova tikvica* i *Petrijeva zdjelica*.

Prema *Enciklopedijskome rječniku analitičkoga nazivlja* Marije Kaštelan-Macan (Fakultet kemijskog inženjerstva i tehnologije Sveučilišta u Zagrebu i Mentor. Zagreb. 2014., dalje u tekstu: ERAN) *Erlenmeyerova tikvica* stožasta je, katkad građurana, laboratorijska tikvica, odnosno tikvica ravnoga dna, konusnoga tijela i cilindričnoga vrata (<http://struna.ihjj.hr/naziv/erlenmeyerova-tikvica/4199/#naziv>). Ime je dobila po njemačkome kemičaru Emilu Erlenmeyeru (1825. – 1909.), koji ju je osmislio 1860. godine. Kemičari je, pak, u žargonu nazivaju i *erlenmajericom*. Razlika u zapisu (*Erlenmeyer*, ali *erlenmajerica*) posljedica je pravopisnoga pravila prema kojemu se tvorenice od stranih imena (osim posvojnih pridjeva) pišu fonetizirano, tj. prilagođeno hrvatskomu jeziku. Poput spomenute tikvice, i *destilacijska tikvica* (definirana u ERAN-u kao tikvica s okruglim dnom koja na grliću ima nastavak u obliku tanje cijevi na koju se spaja odvod para prema hladilu) ima žargonski naziv – *destilirka*.

U ERAN-u se *Petrijeva zdjelica* definira kao plitka staklena ili plastična posudica ravna dna s poklopcem koja služi za uzgoj različitih kultura bakterija i drugih mikroorganizama na hranjivim podlogama. Ime je dobila po njemačkome mikrobiologu Juliusu Richardu Petriju (1852. – 1921.), koji je 1887. smislio tu novu laboratorijsku posudicu. Žargonski joj je naziv *petrijevka*. Za još jednu zdjelicu kemičari upotrebljavaju žargonizam. Riječ je o *zdelici za kristaliziranje*, odnosno prema ERAN-u plitkoj laboratorijskoj staklenoj zdjelici valjkasta oblika. Ona se u žargonu naziva *kristalizirka*.

Kemijskoga laboratorijskog posuđa, ali i nazivlja uopće, ima još mnogo, a osim u ERAN-u, zainteresirani se mladi kemičari, ali i svi drugi ljubitelji kemije, mogu s njime pobliže upoznati i posjetom stranici projekta *Hrvatsko kemijsko i laboratorijsko nazivlje* (KELANA) voditeljice Lidije Varga-Defterdarović na adresi <http://struna.ihjj.hr/>.

preporučeni naziv	žargonizam
destilacijska tikvica	destilirka
Erlenmeyerova tikvica	erlenmajerica
Petrijeva zdjelica	petrijevka
zdjelica za kristaliziranje	kristalizirka